

I. VÁLLALKOZÁS, VÁLLALKOZÓ, VÁLLALAT

Szerző dezs

Vállalkozásgazdaságtan tétel

Üzleti

vállalkozás:

olyan tevékenység, amely társadalmi

szükséglet

kielégítésére

irányul, célja a

(hosszú távú) profit.

Vagyis fontos a

társadalmi szükséglet, amely lehet

már meglévő

szükséglet vagy pedig

kialakított szükségletek (mobil)

és a bevételek-nek hos-szabb

távon meg kell

haladnia a kiadásokat.

A

vállalkozás jellemzői:

-

autonómia

(magas fokú döntési

szabadság),

-

profitorientáció

(nyere-ség hosszútávon)

-

kockázatviselés

(jelentős bizonytalan-sági

ténye-zők)

Vállalkozó:

olyan

személyiség, aki egy

vállalkozást

felelősségtelje-sen alapít,

irányít, miközben

személyes kockázatot vállal.

Vállal-kozó

kockázata:

-

pénzügyi

(mivel ingó, ingatlan vagyont fektet be)

-

pszichi-kai

(folyamatosan változó piaci környezetben

döntésho-zatal)

-

szociá-lis

(siker vagy bukás befolyásolja a

munkaerőpiaci pozíci-óját)

Vállalat:

szervezeti és

jogi egységként funkcionál,

vállalkozások szervezett portfóliója.

Az

üzleti vállalkozás

tevékenységi blokkjai:

-
 cég életútja:
 alapítás, társasági forma
 választás,
 válságkezelés, csőd
 végelszámolás,
 felszámolás- reálgazdasági
 folyamatok: beszerzés, termelés,
 készletezés,
 értékesítés -
 költség és
 eredménykomponen-sek: nyereség
 felhasználása

-
 hajtóerők,
 menedzsment-technikák: innováció,
 stratégiai terve-zés, megfelelő
 controlling-
 belső és külső piac: adottságok,
 jellemzők, kapcsolatok

A
 modern vállalkozási
 formák típusai, történeti
 fejlődése

A
 XVIII. Századtól vált
 jelentőssé, a kereskedő a saját pénz-
 és tudásbeli tőkéjét
 működtette,
 szervezte végezte a piaci tranzakci-ókat,
 személyesen viselte a kockázatot. A
 modern vállalkozási formák kialakulásának
 négy előfeltétele volt:-
 szabad munkaerő- széles árupiac- a politika
 és az üzleti tevékenység
 teljeskörű
 szétválása-
 ma-gántulajdon biztonságának
 szavatolása

Ezt
 követően a vállalkozási
 formák száma nőtt, tartalmuk
 folya-matosan gazdagodott, s mára már
 egymás
 mellett léteznek a
 külön-böző
 formá-ciók.

1.)
 Gyáripari magánvállalkozás:
 a tőketulajdonos gépet, berende-zést
 vásárol és azokat munkaerővel
 egyesítve szervezi
 meg a munkát,
 termék-előállítás
 céljából. Ezek voltak kezdetben
 többnyire a családi
 vállalkozások. A menedzseri feladatokat a
 tulajdonos látta el.
 KÉTPIACOS
 VÁLLALKOZÁS:-
 árupiac (gép, berendezés)-
 munkaerő-piac (munkás)
 Környezeti

hátterét a liberális jogállam képezte, amely sem a kamatot sem a tőke kínálatot nem szabályozta és minimális adókat vetett ki. Versenyképessége a munkaerőhöz és az árupiacot jellemző túlkereslethez kapcsolódott.

2.)

Részvénytársaság: a tulajdonos és a menedzser funkció elkülönül egymástól. Kialakulásával együtt járt az értéktőzsde megjelenése, ahol a részvények adásvétele zajlik. Lehetővé tette a tömegtermelés terjedését és az alacsony, állandó költséggel dolgozó cégek piaci felépítését.

NÉGYPIACOS

VÁLLALKOZÁS:-

tőkepiac (részvények adásvétele)- menedzserpiac (vezetők)- árupiac (gépek)- munkaerő-piac (munkás)

A

tőkeegyesítés révén a kutatásra és fejlesztésre (K+F) óriási összegeket tudott fordítani és így versenyelőnyre tett szert az új termékek megjelenítése és az új technológiák bevezetése terén.

3.)

Holding: olyan reáltevékenységet nem végző pénzügyi közpon-tok, amelyek közvetlenül a tőkebefektetés, a vagyonkezelés jogát gyakorolják, úgy hogy hosszútávú jövedelmezőségre törekvő ipar-ágakba fektetik be a tőkét és a különböző cégek szinergikus hatását használják ki a versenyképesség javítására. Pl.: IBS főiskola + építőip

4.)

Bedolgozó, összeszerelő formák: a nagyvállalatok a kisvállalatokra épülnek rá, tehát nem egyéni munkavállalóval dolgoztatnak. A nagyvállalat kulcselemeket gyárt és

know-how-t maguknak biztosítják. Olcsóbbak mint a nagyvállalatok, a kisvállalkozás így egy adott részterületre tud specializálódni. Versenyképességük megőrzéséért folyamatos műszaki fejlesztést végeznek és a reáltevékenység kikerül a nagyvállalatoktól.

5.)
 Állami vállalat: az egyértelműen meghatározott tulajdonos hiányában látszat-önállósággal rendelkeznek, nincs hatékony mód-szerű a tulajdonosok és a munkavállalók közötti érdekösszhang megteremtésére.
 Létüket gazdaságpolitikai megfontolások, piacbefolyásoló lehetőségek indokolják, és az hogy bizonyos szakmák, ágazatok nem működhetnek gazdaságosan.
 Pl.:
 nemzeti légitársaságok (Malév),
 Paksi atomerőmű

6.)
 Korporatív formák: kialakulása egyfelől a vállalkozások társadalmi felelősségének növekedésével valamint a társadalom demokratizálódásával függ össze, az irányításba a dolgozói képviselő is beleszól. Nem sikeres vállalkozási forma, de működik.
 Az első négy vállalkozási forma szerveződési okokra, míg az utolsó kettő társadalmi-politikai okokra vezethető vissza.

A vállalat érintettjei és célrendszere
 Üzleti vállalkozással tartósan vagy átmenetileg kapcsolatba kerülnek.
 A belső érintettek a szervezet részei és érdekeik a vállalati célokban tükröződnek:
 -
 tulajdonos: célja, hogy a befektetett tőkéjének értékét növelje,

tehát vagyonérdekeltség jellemzi. Ha a tulajdonos egy személyben menedzser is, akkor célját közvetlenül meg tudja valósítani.

-

menedzser:
tudástökéjét viszi a vállalkozásba, céljai szorosan kötődnek a vállalat működéséhez, növekedéséhez, sikeréhez, hiszen ez az előfeltétele a jövedelmének. Saját érdekeit preferálva félre tudja vezetni a tulajdonost. Itt információs asszimetria van.

-

alkalmazott: a vállalkozás anyagi, technikai reálfolyamatában fejti ki képességét, szaktudását. Személyes vagyongyarapodás az elsődleges cél, kiegészítő funkció az önmegvalósítás, a társas kapcsolatok iránti igény. A külső érintettek tartós vagy átmeneti kapcsolatban vannak a vállalkozással: Az első négy szereplő (fogyasztó, szállító, versenytárs, és az együttműködő partnerek) maga a piac. Az ötödik szereplő (állami intézmények) az állam által közvetített elvárásokat, a hatodik szereplő (állampolgári közösségek) pedig a civil társadalom elvárásait közvetíti a vállalat felé.

A

vállalat
célrendszere: - gazdálkodáshoz kapcsolódó célok (nyereségnövelés, piaci részesedés), - emberi erőforráshoz kapcsolódó preferenciák (bér, vállalati juttatás), - kommunikációs sík, a vállalkozáshoz kapcsolódó célok

A

vállalat társadalmi felelőssége
Nemcsak egy gazdasági egység, hanem társadalmi vetületekkel rendelkezik. Nemcsak megfelelő munkakörülményeket biztosít, hanem a társadalom meghatározó problémáját felvállalja és próbálja megoldani:

-
fogyasztói
jogosítványok: biztonsághoz
való jog,
informáltság-hoz való jog,
választáshoz való jog,
meghallgatáshoz való jog

-
alkal-mazottak
védelme:
diszkrimináció-mentesség,
munkanélküliség
kezelése, csökkent
munkaképességűek
alkalmazása

-
környezetvédelem:
vízvédelem, levegővédelem,
talajvédelem, zajártalom elleni védelem

-
üzleti
etika: megbízhatóság,
pontosság,
tolerancia

A
vállalkozások
környezete:
A
vállalatok meghatározott
közegben működnek, amit
összefoglalóan környezetnek
nevezünk. A környezet
elemzésére azért van
szükség, mert egyfelől a környezet alkotja
a vállalati
működés feltételrendszerét,
másfelől a környezetben valósulnak meg a
vállalat
célkitűzései.

A
környezet főbb összetevői:

-
gazdasági
rendszer, -mechanizmus,

-
tudományos
– technikai környezet,

-
természeti
környezet

-
kultúrális
környezet

-
értékesítési
piacok

-
erőforrás
piacok

-
Nemzeti
gazdaságfejlesztési stratégia.
Egyre
inkább számolni kell a

globalizációval (termelők
összefonódása,
környezetvédelem).

Gazdasági
szektorok:

A legfőbb

nemzeti politikai döntéshozói szint

törvényalkotói

hatáskörébe tartozik több

más mellett:

-

az

ország adottságainak megfelelő kellően rugalmas

tulajdonszerkezet kialakítása, az

állami tulajdon

részarányának

meghatározása,

-

a

gazdasági élet szereplőire vonatkozó

esélyegyenlőség

garanciáinak kimondása,

-

a piaci verseny

keretfeltételeinek, alapvető

magatartási normáinak,

intézményrendszerének

kialakítása,

-

a

külgazdasági kapcsolatok

orientációjának és

viszonylati súlypontjainak

meghatározása,

-

a

kormányzati tevékenység

nevesítése, az intézmények

funkcióinak és az

intézményközi kapcsolatok

jellegeinek meghatározása.

Gazdaságpolitikai

eszközcsoporthok:

1.

Magatartásra utasító

eszközök

-

Termeléspolitika:

parancsok, tilalmak a

termelési tényezők

felhasználása, szerkezete,

beruházások, raktározás,

Különböző javak, munkaerő

elosztása, Minőségellenőrzés,

normák előírása,

-

Költségpolitika:

parancsok, tilalmak,

árkalkulációs

előírások, hatósági

ármegállapítás, alapok

képzése,

-

Bér-
és munkaerőpolitika: bérek
határértéke, szakmai
képzés feltételi, munkaidő
normák és egyéb feltételek P
Rendszerszabályozási
politika, (tulajdonviszonyok,
pénzügyi-, pénz-, hitel-,
külgazdasági
rendszer, Versenyrend, Vállalati
törvény, Nemzetközi
intézmények döntési
önállósága.

-
Külgazdasági
politika:
parancsok/tilalmak: áru- és tőkeexport/import,
bevándorlás ellenőrzése,
vendégmunkásokra vonatkozó
kontingensek, Devizagazdálkodás

2.
Magatartást indukáló
eszközök

-
Külgazdasági
politika

-
Folyamatszabályozási
politika P
Költségvetési-, Pénz-
és Hitel-, Árfolyampolitika

-
Magatartást
egyeztető eszközök
(egyeztetés a termelőkkel: termelési
tényezők felhasználása,
termelés,
beruházások, árak, áru-
és tőke export és import, egyeztetés a
munkaadók és
munkavállalók szervezeteivel,
bérgazdálkodási irányelvek,
béremelések időpontja
és mértéke, a
munkavállalók
nyereségrészesedése ,
egyeztetés egyéb szervezett
érdekcsoportokkal, Nemzetek feletti egyezmény)

P
Információs politika
(a döntés szempontjál
releváns környezet
befolyásolására
szolgáló eszközök)
diagnózisok, prognózisok,